

TED ANKARA KOLEJİ VAKFI ÖZEL LİSESİ

**ULUSLARARASI BAKALORYA DİPLOMA
PROGRAMI**

TÜRKÇE A DERSİ UZUN TEZİ

SAVRULAN HAYATLAR

Danışman Öğretmen: Başak İNGİN

Öğrencinin Adı: İdil Helin

Öğrencinin Soyadı: Özen

Diploma Numarası: 1129-0143

Sözcük Sayısı: 4000

Araştırma Sorusu: İnci Aral'ın "Safran Sarı" adlı yapıtında bireyin varoluş mücadelesi "umut, hayal kırıklığı ve çaresizlik" döngüsünde kadın ve erkek figürler aracılığıyla nasıl ele alınmıştır?

İÇİNDEKİLER

ÖZ (ABSTRACT)

I. GİRİŞ	3
II. VAROLUŞ MÜCADELESİ	4
a. Maddi varoluş	4
b. Manevi varoluş	6
III. UMUT	9
IV. HAYAL KIRIKLIĞI	12
V. ÇARESİZLİK	17
VI. SONUÇ	20

ÖZ (ABSTRACT)

Uluslararası Bakalorya Diploma Programı, Türkçe A dersi kapsamında hazırlanan bu tez çalışmasında İnci Aral'ın bireyin içinde bulunduğu toplumda varoluş mücadelesini bu mücadele doğrultusunda gelişen hayalleri, yaşanan hayal kırıklıklarını ve bu döngü sürecini konu edinen “**Safran Sarı**” adlı yapıtı incelenmiştir. Araştırma süresince tek kaynak sözü edilen yapıt olup romanda “*bireyin varoluş mücadelesi çerçevesinde oluşan umutları, hayal kırıklıkları ve çaresizlikleri*” çalışmanın ana eksenini olarak belirlenmiş ve kadın ve erkek figürleri bu çerçevede incelenmiştir. Tezin giriş bölümünde bireylerin varoluş sürecindeki amaçları, amaçları doğrultusunda gelişen duygu durumları anlatılmıştır. Gelişme bölümünde, yapıtın ele aldığı varoluş mücadelesinde öne çıkan her bireyin yaşam evrenini oluşturmadaki amacı, bu süreçteki duygu durumları, içinde yer aldıkları umut, hayal kırıklığı ve çaresizlik döngüsü neden ve sonuçlarıyla ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır. Çalışmanın sonuç bölümünde ise kişilerin yaşadıkları varoluş süreçlerini belirleyen etkenler, bu süreçte alınan kararların kişilerin geleceğini ve yaşamlarını nasıl şekillendirdiği ele alınmıştır. Bu tez çalışması, yapıttan alıntılar desteklenmiştir. Kurguda, her bireyin davranış biçimi, düşünce yapısı ve yaşanan maddi manevi sıkıntılar, kişilerin düşünce biçimlerini ve kararlarını etkileyen aile, geçmiş yaşantılar, bulunulan uzamlar umut, hayal kırıklığı ve çaresizlik başlıkları altında ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. Bu çalışmada bireylerin günümüz şartlarındaki varoluş süreçleri ve savrulmaları kadın ve erkek figürleri aracılığıyla ele alınmıştır.

Sözcük Sayısı: 199

I. GİRİŞ

İnsanlar toplumun bir parçası olmak istiyorlarsa kendilerini bir şekilde var etmeye çalışırlar. Bu süreçte bireyler kendileriyle, toplumla, yaşamın kendisiyle mücadele içine girerler. Bu süreçte umut, başarı ve sevinç gibi duyguları tattıkları gibi hayal kırıklığı, çaresizlik ve yıkıma sürüklenebilirler. Varoluşunu maddi veya manevi alanlarda gerçekleştirmeye çalışan, bu süreçlerde birbirinden ayrı duygu durumları içinde olan bireyler için, sözü edilen sürecin etkileri yaşam algısının oluşmasında birincil rol oynar. Yani bireyin varoluş sürecinde yaşadıkları kişinin kimliğini, yaşam algısını oluşturur. İnci Aral'ın "**Safran Sarı**" yapıtında toplumda kabul görmek, varolabilmek için hayallerinin, umutlarının peşinde koşan, bununla birlikte hayal kırıklıkları yaşayıp, çaresizliğe kapılan; ancak yılmayıp çıkış yolu arayan, kendini varetmeye çalışan kadın ve erkek figürlerin yaşamları ele alınmakta, kişilerin varoluş süreçlerindeki etkenler sorgulanmaktadır.

"**Safran Sarı**" günümüzde yozlaşan duyguları, zorlaşan hayat koşullarını, kalabalığın içinde yalnızlaşan, tükenen bireyleri, bu bireylerin toplumda kabul görme, tutunabilme çabalarını anlatmaktadır. Roman figürlerinin varolma çabaları çerçevesinde ortaya çıkan umutları, hayal kırıklıkları, çaresizlikleri, bunların nedenleri ve sözü edilen mücadeleye etkilerinin incelenmesi tezin amacını oluşturmaktadır. Çalışmada, bu duygu durumlarının her biri ayrıntılı şekilde incelenmiş, olguların birey olma sürecindeki etkileri, neden ve sonuçlarıyla irdelenmiştir. Bu sorgulama roman figürlerinin yaşamlarını, verdikleri mücadeleyi, içinde buldukları duygu durumlarını, yaşama bakış açılarını, toplumsal yapıyla kurdukları bağı okur olarak derinlemesine sezebilmemize olanak tanımış, yapıtın etkili bir biçimde içselleştirilmesini sağlamıştır.

II. VAROLUŞ MÜCADELESİ

Bireyler içinde buldukları toplumsal yapılanmalarda kendilerini toplumun üyesi olarak hissetmek adına çeşitli yollarla var olmaya çalışırlar. Toplumda var olmak, kendini göstermek ve toplumun bir parçası olduğunu belli etmek, kendini içinde yer aldığı bütünün bir parçası olarak gören bireyin çabasıdır. Bu çaba bazen bireyin varlığını maddi, somut verilere dayandırmasıyla olabileceği gibi bazen manevi bir aidiyet, bağlılık hissiyle gerçekleşebilir. Bireyler bu çabalarının yanında kimi zaman toplumsal çevrelerine göre kendilerini maddi ve manevi bir yoksunluk içinde hissedebilir, bunları kapatıp, yoksunluklarını gidererek toplumda var olmaya, varlıklarını göstermeye çabalayabilirler. Bireyin kendini böyle var etmesi maddi ve manevi varolma çabası olarak ikiye ayrılabilir. İnci Aral'ın “**Safran Sarı**” adlı yapıtında iki tür çabanın da kurguyu şekillendirdiğini, incelememizde olan kişilerin bu iki varoluşu deneyerek yaşamlarını anlamlandırmaya çalıştıklarını görmek mümkündür.

a- Maddiyata Bağlı Varoluş

İnci Aral'ın “**Safran Sarı**” yapıtının kadın figürlerinden Eylem, kendini maddiyatla var etmeye çalışan insan modelini temsil eder. Eylem kişiliğinin eksik yanlarını kapatmaya çalışarak mutlu olmayı, kendini bu yolla var etmeyi amaçlamaktadır. Eylem toplumun düşük gelirli sınıfından gelmektedir. İyi bir üniversitede okumak, ardından çalışıp para kazanmak onun hayalidir. Eylem maddi imkansızlıklar içinde yetiştiğinden maddiyat onun yaşamdaki eksik kısmı, bu gücü elde etmek ise amacı olmuştur. Eylem maddi güçle toplumda kabul görmek ister: *“Doğruydu, zenginlik ve kültür gittiği her yeri güzelleştiriyor, yoksulluk ve cehalet ise olabildiğince çirkinleştiriyordu” (Aral, 83)*

Eylem yaşamı boyunca para kazanarak mutlu olacağını düşünen, bunun uğruna her şeyi yapan bir kadındır. Eylem'in çocukluğu gelir düzeyi düşük bir ailede ve buna bağlı bir kültürel yapılanmada geçmiştir. Eylem bu yılların eksikliğini hissederek sonraları para kazanmak,

geçmişini yok sayarak kendine yeni bir gerçeklik yaratmak istemiştir. Eylem ailesinin tüm karşı gelmelerine rağmen İstanbul'a giderek okumuş, burada kendine maddi güce dayalı bir varoluş süreci oluşturmaya çalışmıştır:

“O evde özlemleri olmanın fazla anlamı yoktu. Şair olmaksızın bütünü olanaksız, kör bir arzuydu. On iki yaşından sonra değiştirilemeye zincirlenmiş halde yetişkin olmaya zorlanmıştı. Evdekiler hiçbir zaman ne düşünüp hissettiğini anlamaya çalışmamış, onu değersiz bir eşya, akli kıt, güvenilmez bir yaratık saymışlardı ” (Aral, 91)

Eylem, içinde bulunduğu yalnızlığı, korkuyu paranın çözeceğine inanmakta, kendinde hiçbir manevi eksiklik hissetmemektedir. Seyitle beraberliği paraya olan ihtiyacının göstergesidir. Seyit onu yanına alıp parasal sıkıntılarını çözen, bunun karşılığında da onunla beraber olan market sahibi, evli ve çocuklu bir erkektir. Seyit'in konumu ilişkinin birey-toplum açısından yanlış olduğunu gösterse de Eylem bunu umursamaz çünkü ailesinden göremediği parasal desteği Seyit karşılamaktadır. Bu da Eylem için yaşamsal bir durumdur. Aştan yoksun, sadece parasal güce sahip olmak, rahat etmek için kendi gerçekliğinden uzak, basit bir insanla birlikte olması, Eylem'in maddiyatı ne derece önemseydiğini, paranın olduğu bir hayatı her şeyden vazgeçerek kabul edebileceğini gösterir.

“O kocaman donuk kentin ortasında öyle bunalmıştı ki iki yıldır tanıdığı, evli çocuk sahibi, kendisinden on beş yaş büyük bir adamın ona çok inandırıcı bir dille dostluk ve yardım sunmasına karşı çıkamadı ” (Aral, 99)

Maddiyat üzerine kurulu bu yaşam algısı sonraları Eylem'in tüm yaşantısını olumsuz anlamda etkileyecek, onu duygusuz biri haline getirecek, mutsuz olmasına neden olacaktır.

Yapıtın diğer kadın figürü Melike Eda, yapıt boyunca manevi arayış içinde görülse de onun da maddi arayış sürecinden geçtiği söylenebilir. Dayısının yanında yaşayan Eda, para için etik olmayan tarihî eser kaçakçılığıyla uğraşmaktadır. Paranın Eda ve dayısı için ne kadar önemli olduğunu anlamak zor değildir. Eda bulunduğu çevrede varolabilmek için maddi açıdan güçlü olmalıdır.. Bu sebeple ne yaptığını önemsemeden kazanacağı para miktarına bakarak işe devam eder:

“Dayısıyla iş yapan bir fotoğrafçıyla, Metin’le ilişki kurduktan sonraysa bir ucundan kaçakçılık işinin içinde bulmuştu kendini. Kuryelik, bazı parçaları üstünde taşımak gibi hizmetlerdi bunlar. ” (Aral, 109)

Volkan‘ın patronu Harunsa sadece parayı önemseyen, manevi değerleri umursamayan, parayı yaşamının merkezi haline getiren biridir. Toplumda, çevresinde maddi açıdan varolmaya alışmış olan Harun paranın eksikliğinde ne yapacağını bilemez. İşine olan bağlılığı aslında meslek aşkından değil para kazanma hırsındandır. Bu yüzden yaşamında manevi yoksunluk hissetmez, yaşamında bir eksiklik olmadığını düşündüğü içinde bu eksikliği giderecek bir “şey” aramaz. Para onun için güç, başarı ve gelecek demektir. Harun hayatını buna göre şekillendirmektedir:

Yapıtta maddiyatla varolma çabası içinde olan figürlerin geçmişlerinde para sıkıntısı çektikleri, sonraları bu gücü elde ettikçe paraya bağımlı kişiler haline geldikleri görülür. Bu yüzden kişiler ancak bu güçle varolabileceklerini düşünür, hayatlarını ona göre şekillendirirler.

b- Manevi Varoluş

Varoluşunu maddiyata dayandıran bireyler, bu yolla kendilerini var etmeye çalışsalar da yadsıdıkları manevî evren kendini gösterecek, bireyler toplumsal yapılanma içinde kabul görmek adına manevî bir arayışın içine girecekler, bu dünyanın, duyguların ve birtakım değerlerin etkisiyle bir varoluş süreci yaşamaya başlayacaklardır. Bununla birlikte kimi bireyler

varolabilmek adına yalnızca manevî evrenin içinde yer alabilmekte, maddi dünyanın kaygılarıyla ilgilenmeyebilmektedirler.

Yapıtta manevî eksikliği belirgin biçimde yaşayan ve varoluşunu tamamlamak için çabalayan figür Volkan'dır. Volkan'ın problemi manevi yoksunluktur. İşindeki başarısı, boğaz manzaralı evi zamanla onu tatmin etmemiş, mutsuzluğa, ciddi bir çöküşe sürüklemiştir. Yapıtın başında zenginliğinden dolayı kendisiyle gurur duyan Volkan, yapıtın ortasında kariyerin, başarının, paranın aslında mutluluk getirmediğini görür. Volkan bu boşluğu, sanal ortamda 'Safran Sarı' adıyla yazılar yazan Eylem'in kaleminde, gerçek yaşamında olmayan varlığında arayacak, içindeki manevî boşluğu gidermeye çalışacaktır:

“Birdenbire susma tehlikesini aştığını, şu genç çocuk kadar yürekli olabilme imkanına sahip olduğunu, en azından olması gerektiğini düşündü. Yağlı bir yağdanlık olmak yerine yarından tezi yok özgür kalabilirdi” (Aral, 125)

Okuduğu yazılardan oldukça etkilenen Volkan, işinde sürekli koşturmaktan sıkıldığını, para peşinde koştururken manevi evrenden uzak kaldığını fark eder. Eylem'in yazıları yaşamdaki bu boşluğun insana verdiği zararı anlatmaktadır. “Safran Sarı”nın yazılarında o zamana kadar sezmediği gerçeği keşfeden Volkan, içinde bulunduğu gösterişli, sahte ortamlardan ne kadar bunaldığını, yaşadığı gerçekliğin aslında yalan olduğunu anlamıştır. Bu yalanla hayatını sürdürmek istemeyen Volkan, işinden ayrılıp, emirlerden, stresten, yapmacıklıktan uzak bir yaşam içinde var olmaya çalışacaktır:

“İşi bırakmalıydı. Önce çekip bir yerlere gider, kendimi toplamaya çalışırım, diye düşündü. Yapabilirdi! Özgürdü. Hayır değildi. Dünyayı kükreyerek korkutmaya uğraşanların hizmetinde, yaşayan bir ölüydü. ” (Aral, 163)

Volkan'ın kadınlarla ilişkileri varoluş mücadelesinde etkilidir. Kadınlarla ilişkilerinde başarısız olan figür duygusal tatminsizlikler yaşamış, mutsuzluğa sürüklenmiş, kendini yetersiz hissetmiştir. Volkan manevi olarak yanında olacak bir kadın aramış ama bulamamıştır. Birlikte olduğu kadınlar iş çevresinden yapay bağlarla kurulan bir ilişkinin öznesidirler. Volkan yaşadığı koşullar ve başarı hırsı yüzünden manevi eksikliğini tamamlayabilecek gerçek aşklardan kopmak zorunda kalmıştır:

“Kariyerinin doruğundaydı o sıralar ve beklenmedik biçimde aşıya yuvarlanmaktan çok korkuyordu. Özel hayatındaki açıklanamaz başarısızlığın acısını çekmek güçsüz kılıyordu onu. Yalnız yaşama isteği gitgide artıyor, uzlaşma dönemlerinde bile kendini başka yöne bakmaya zorluyordu.” (Aral, 110)

Volkan iş çevresinden, bulunduğu gösterişli ortamlardan bulduğu kadınlarla manevi eksikliğini kapatmak istese de bu kadınlar ona göre sığ, gösteriş meraklısı, iki yüzlü, paragöz ve yabancıdır:

“Bu çevrede herkes birbirini az çok bildiğinden kadınların çoğunu tanıyordu. Kimileri ilk bakışta ilginç ve derin görünürler ama çoğunlukla ödünç benliklerle var olmayı yeğlediklerinden çabuk çabuk sığılaştırdı” (Aral, 64)

Aşk hayatında başarılı olamamış, anlayabileceği gerçek bir kadınla karşılaşmamış Volkan'ın manevî yanını eksilmiştir. Kadınlar arasında Volkan'ı derinden etkileyen Eylem olmuştur. Eylem'in Volkan'ı bu kadar etkilemesinin sebebi Volkan'ın düşüncelerine tercüman olması, içinde bulunduğu çevredeki kadınlar gibi kirlenmiş, gerçeklikten uzaklaşmış bir kadın olmamasıdır.

“Eylem, bir süredir yazamadım sana. Mazeret gösteremem. Seninle ilgili var sayımlarım yok. Olmayacak da. Seni aykırı bir ses olarak algılıyorum, bana insan ruhunun ağırlığını duyuruyorsun. Hoşuma giden bu.” (Aral, 259)

Yapıttaki karakterlerin yaşamda farklı biçimlerde varolma çabası içinde olduğu söylenebilir. Bu kişilerin bazıları maddi bazılarıysa manevi eksikliklerini kapatmak için mücadeleler vermişler, kendilerini böyle varetmeye çalışmışlardır.

III. UMUT

Umut olgusu Eylem ve Volkan figürleri aracılığıyla, onların hayalleri, umutları ve bunlara ulaşmak için verdikleri mücadele çerçevesinde işlenmektedir. Eylem yapıtın başında umutları olan, çabalayan bir karakterdir. Eylemin hayali yaşadığı aileden kurtulup okumak, İstanbul’a taşınmaktır. Okumak baskıdan kurtulmak için kullandığı bir araç olmuştur. Ailesinin eğitimsizliği, yoksulluğu ona okuyarak çok para kazanabileceği yönünde umut vermiştir. Ayrıca dini baskıların yoğun olduğu çevresinden kurtulup özgür koşullarda yaşama umudu okuma azmini güçlendirmiştir.

“Eylem dört kardeşin en küçüğüydü. On yaşında hatim indirmiş, lise çağına kadar sürekli dini öyküler, İslam tarihiyle ilgili kitaplar, manzumeler, tefsirler okuyup durmuştu. Tutkulu okuma isteğinin kaynağı, annesi, ablası ve tanıdığı birçok kadına benzemek korkusu kadar, doğuştan özgür ruhlu oluşuna da bağlıydı.” (Aral, 93)

Bu umuda tutunan Eylem, hayalleri doğrultusunda ailesine karşı gelince, maddi desteği kesilmiştir. Eylem para sıkıntısından kurtulmak amacıyla Seyit’e sığınmıştır. Seyit’in ona maddi destek sağlaması Eylem için ilişkilerinden daha önemlidir. Seyit’in evli olduğunu; kendisini cinsel bir obje olarak gördüğünü bilse de Seyit ona iş, para ve parlak bir gelecek sağlayacak, onu umutlarına kavuşturacak bir araç olduğundan ilişkiye devam eder. Eylem’in

her adımında bir umudu olduğu söylenebilir. Örneğin, İstanbul, Eylem için yeni bir hayatı ifade eder. Adını Eylem olarak değiştirmesi de onun geçmiş hayatından sıyrılmak istediğini gösterir. Ankarada yaşadığı hiçbir sıkıntı, acı artık yaşanmayacaktır. Bu yeni şehir Eylem için yeni bir hayat, bir iş, çok para kazanmak hatta yeni bir aşk demektir:

“Başlangıçta bir anahtar gibi gördüğü Eylem’i yaratmak, ona hayat vermek kolay olmamıştı elbette. Resmi işlemlerde, çalıştığı yerlerde kullanım adı hala yılan derisi gibi sıyrıldığı addi. Unutturmak, bütünüyle silmek için biraz daha zaman gerekiyordu ama belirleyici olan kendini nasıl andığıydı.” (Aral, 85)

Hayallerle işe başlayan Eylem eline para geçince kendine bir düzen yaratmaya başlamıştır. Koşulları kötü bir evde otursa da maaşı arttıkça yaşam kalitesinin iyiye gideceğini düşünür. Şirketteki düzgün davranışları, işlerini aksatmaması, iş yerinde kalıcı olacağına dair umudu Eylem’in dayanağıdır. Bu umudunun yıkılması sonucu yeni bir iş arayan Eylem gazetede gördüğü işe başvurur. İş sahibiyle görüşmeden sonra Eylem işle ilgili huzursuzluk hissetse de işverenin ikna edici konuşmaları için kötü olmayabileceğine dair taşıdığı umutla Eylem işe başlar:

“Bir vitrinin önünde durakladı. Şu gül kurusu bluz fena görünmüyordu ama hayır, böyle kenar mahalle dükkânlarında giyinmeyecekti artık. Ama ya beğenmezlerse onu? Umutlara kapılmak için erkendi daha, çok erken.” (Aral, 72)

Eylem tüm umutlarını ve hayallerini kaybettiği sırada karşısına Volkan çıkmıştır. Başta umutsuzluğu sebebiyle Volkan’la tanışmaktan kaçınsa da Volkan’ın ısrarı Volkan’ın tanıdığı diğer insanlardan farklı olma umudu yüzünden onunla tanışmaya karar vermiştir.

Harun Eylem’in gerçekleştirmek istediği en önemli umudunun somutlaşmış halidir. Harun lüks içinde, hiçbir tasası olmadan yaşayan bir iş adamıdır, Eylem’i gerçekten sevmektedir. Bu

yüzden Eylem için büyük bir umut kaynağıdır. Eylem Harun’u sevmese de hedeflediği yaşama ulaşabilmek için bunu önemsememektedir:

“Onunla konuştuğundan sonra sevinmiş hatta coşkuya kapılmıştı. Beklediği, şans yüzüne gülmüştü bu kez. Bir kişiye hizmet verecek, karşılığında bol bol alacaktı. Adamı sevmek zorunda değildi, hoş tutacak, gönlünü yapacaktı o kadar.” (Aral, 371)

Volkan umudunu kaybetmeyen diğer karakterdir. Başarılı bir iş adamı olup, lüks içinde yaşamayı umut eder. Gözünü başarı ve para hırsı bürümüştür, bu uğurda çok çalışmaktadır. Umudun kendisine verdiği güçle Volkan şirkette başarılı olmuş, çok para kazanmaya başlamıştır.

Volkan’ın yapıt boyunca umduğu şey maddi güç ve başarının yanında manevi eksikliğini tamamlayacak gerçek aşktır. Çevresindeki değersizleşmiş, yapmacık kadınlardan bunalan Volkan, onu parası için sevmeyecek bir kadın bulma umudu besler. Eylem’i hayatına yeniden şekil verebilecek, yaşadığı kokuşmuş hayattan onu çıkarabilecek umudu olarak görmeye başlar. Eylem çevresindekilerden farklıdır. Onun hayatındaki gerçek kadın olabileceği mutluluğu bulup manevi eksikliğini tamamlayabileceği umudu Volkan’ın içindeki Eylemi tanıma isteğini artırmaktadır: *“Peki, ama kimdi bu? Onu tanımak, görmek, konuşabilmek isterdi doğrusu. birden ona yazarken buldu kendini. Sevgili Sarıbenek.” (Aral, 126)*

Çevresinden ve hayatından sıkılan Volkan, kendini değerli hissettirecek gerçek kadını ararken onu boğan yaşantısından uzaklaşmak istemektedir. İşinden ayrılmak, kendine zaman ayırmak Volkan’ın umudu haline gelmiştir; bu ortamdan uzaklaştığında her şeyin düzeleceğine inanır.

IV. HAYAL KIRIKLIĞI

Hayal kırıklığı umut olgusuyla ele alınmış, karakterin umutlarını hayal kırıklıkları izlemiştir. Eylem ve Volkan hayal kırıklığını yapıtta belirgin yaşayan figürlerdir. Eylem gerçekleştirmek istediği işler için umutlu olsa da bu umut yerini zamanla hayal kırıklığına bırakır. Eylem ilk hayal kırıklığını ailesine karşı yaşar. Kent gerçekliğinde başka aileler gördükçe ailesinin gerçeği Eylem'e ağır gelir, zihnindeki aile olgusu yıkılır. Okumak, ayakları üzerinde durup özgür olmak istemesinin ailesi tarafından reddilmesi hayal kırıklıklarına örnektir:

“Ne ki, düşüncesinin korkulardan, yasaklardan kurtuluyor oluşu hayatını büsbütün havadar kılmasına yetmiyordu. Düz bir çizgide bile ilerleyemiyordu... Ailesiyle bağlarını koparma isteği böyle büyüdü içinde” (Aral, 80)

Eylem iyi eğitim düzeyinin onu paraya ve refaha götüreceğine inanmış; ancak bu inancı yıkılmıştır. Seyitle ilişkisi Eylem için hayal kırıklığı gibi görünmese de, Eylem'i yıpratmıştır. Eylem, Seyitle gelecek kuramayacağını bildiği için hayal kırıklığı yaşamamıştır; ancak Seyit onun hayatının önemli bölümünü çalmış, içi boş bir ilişkiden öteye gidememiştir. Yaşadığı hayal kırıklığı Seyit'ten çok kadın-erkek ilişkisiyle ilgilidir. Eylem, aşksız, güvensiz ilişkilerin yaşanabileceğini görmüş, hayal kırıklığı yaşamıştır.

“Obur bir çocuğun arsızlığı vardı Seyit'te. Açlıkla ilgisi olmayan, sadece tadı için özlenen yiyeceklere benzer bir şeydi bu. Eylem'in bedenine bitkin düşürene kadar yükleniyor, bilincindeki bütün savunma olanaklarını sarsarak, ona yadsınmış ve geride bırakılmış acıları hatırlatıyordu.” (Aral, 75)

Eylem'in ilk işinde başarılı olma hayalleri yıkılmıştır, maddi sıkıntıya düşmüş, hedefinden uzaklaşmıştır. Bu çıkmaz Eylem'i arayışa sürükler. Gazetede bulduğu işe başlayan, Eylem zaman geçtikçe yaptığı işin değersiz, umduğundan farklı olduğunu görür. Şirketin iş hakkında

söyledikleriyle gerçekler arasında farklar vardır. Başta kültüre önem veren kaliteli bir iş gibi görünen bu iş aslında telekızlıktır, zamanla Eylem'in bedeniyle para kazandığı bir iş olmuştur.

Eylem'in amacı para ve rahat bir hayat olsa da Eylem manevi eksiklik yaşar. Volkan aradığı sevgiyi ve manevi zenginliği verebilecek biridir. Manevi dünyasını Volkan'la tamamlamak isteyen Eylem için işi Volkanla birlikteliğinin önünde engel oluşturmakta, ama parasal sıkıntıları yüzünden mesleğini bırakmamaktadır. Bu noktada iş, Eylem için hem niteliksizliği hem ilişkisinin önünde engel olması açısından Eylem'i hayal kırıklığına uğratan bir çıkmazdır:

“İsteyerek olmasa da ‘gelecek’ üzerine yazdığım yazıdan ve seninle yazışmaya başladıktan bir süre sonra utanç verici bir hayat biçimini ya da kolay yolu seçtim. Para yaşamsal bir sorun haline geldiğinden fazla seçim şansın olmuyor.” (Aral, 120)

Eylemin Harun'la olan ilişkisinde hayal kırıklığı göze çarpar. Harun Eylem'e değer verse, onun her istediğini yapacak parasal güçte olsa da Eylem Harun'la tam anlamıyla mutlu olamamıştır. Eylem'in aklı pişmanlıklarına doludur. Volkan'la birlikte olamamak bunlardan biridir. Eylem'in büyük umutlarla geldiği İstanbul'un onun için hayal kırıklığı olduğu söylenebilir.

Volkan da yapıt boyunca hayal kırıklıkları yaşar. Volkan yapıtın başında başarılı olmak isteyen, var olduğu konumdan memnun olsa da daha yüksek mevkilerde olmayı, çok para kazanmayı hedefleyen biridir. Bütün bunların mutluluğa ulaşmak için araç olduğuna inanır. Volkan yapıtın başlarında ekonomik yönden güçsüz olan insanların hepsini küçümsemiş, onların bu yüzden mutsuz olduğuna inanmıştır:

“Pencere önünde durduğunda caddeden geçen araçların, insanların, otobüs durakları, kavşaklar ve trafik lambalarının başının döndürecek kadar aşağıda

kaldığını görüyordu. Bazen paniğe kapıldığı, bir an önce yeryüzüne inip kalabalığa karışmak istediği de oluyordu ama bu odada hissettiği şey ayrıcalık ve iktidardı.” (Aral, 15)

Fakat zamanla Volkan bu düşüncesinin doğru olmadığını, gerçek mutluluğun parayla elde edilemeyeceğini anlamıştır. Bu durum Volkan’ı büyük bir hayal kırıklığına sürüklemiştir, parasına rağmen mutluluğu elde edememiştir. Volkan başlarda Harun’u kendine örnek almaktadır. Onun kadar zengin, başarılı ve saygıdeğer olmak istemektedir. Volkan şirkette geçirdiği zaman içinde örnek aldığı bu insanın aslında sıg, kötü, saygısız olduğunu gördükçe olmak istediği insan modelinden çıkıp asla dönüşmek istemediği biri haline gelmiştir. Örnek aldığı, saygı duyduğu adamın gerçek yüzü Volkan için iş hayatındaki başka bir hayal kırıklığıdır. İçinde bulunduğu çevrenin katıldığı davetler başta Volkan için gösterişli, eşi benzeri olmayan seçkin insanların katıldığı organizasyonlar gibi görünse de özellikle Eylem’le tanıştıktan sonra Volkan’a sahte gelmiştir. Tek zenginliği para olan bu mutsuz insanların yapmacık ilişkileri Volkan’ı hayal kırıklığına uğratmaktadır:

“Başkasını oynamayı seven ya da ister istemez öğrenmek zorunda kalmış herkes için derin bir üzüntü duyuyordu. Çiftleşmeler, ayrılıklar, yollar, yolculuklar, yalnızlıklar, üst üste yığılmalarla birbirinden haz alan cellat ve kurbanlarla her an bir tükeniş yaşanmaktaydı.” (Aral, 37)

Volkan’ın bulunduğu ortam, işi, konumu ve patronu başta her ne kadar onun için şans ve mutluluğun anahtarı gibi görünse de Volkan değer sandığı tüm bu şeylerin gerçek yüzünü görmüş, hayal kırıklığına uğramıştır. Volkan’ın yapıt boyunca aradığı ve buna bağlı olarak hayal kırıklığı yaşadığı şeyler onun manevi arayışlarının sonuçlarıdır.

Volkan'ın yaşadığı ilişkiler onun gerçek aşka bakışını değiştirmiştir. Bu ilişkiler hayal kırıklıklarıyla doludur. Yapıtta Volkan'ın Carol ve Nilhan'la olan ilişkisinin üzerinde durulmuştur. Nilhan, Volkan'ın üniversite aşkıdır. Volkan'a ilişkilerin yüzeysel olduğunu gösteren ilk kadın olan Nilhan, Volkanla ilişkisi sırasında yükselip başarılı bir yere geldikten sonra değişir. Girdiği ortamlar, para, lüks yaşam Volkan'la ilişkisini zedeler, Volkan böylece paranın insanları nasıl değiştirdiğini, sevginin hiçbir anlam ifade etmediğini anlayarak hayal kırıklığı yaşar. Carol ise Volkan'ın bugüne kadar gerçek aşk diyebildiği tek kadındır. Yaşadığı çıkar üzerine kurulmuş ilişkilerden sonra gerçek bir kadınla karşılaşması onun bu düşünceye kapılmasını, onu sevmesini sağlamıştır. Her ne kadar onu gerçekten seven, hiçbir çıkarı olmayan bir kadınla ilişkisi olsa da para ve başarı hırsı, Volkan'ın gözünü boyamış Carol'la ayrılıklarına sebep olmuştur. İş hayatına verdiği önem onun duygusal bağlılıktan kaçınmasına sebep olmuştur.

Volkan'ın yapıt boyunca yaşadığı en büyük hayal kırıklığı Eylem'i kaybetmesidir. Eylem'i yazıları sayesinde tanıyan Volkan onun cesaretini, düşüncelerini beğenmiş kendisiyle tanışıp konuşmak istemiştir. Düşüncelerine tercüman olan, gözünü açıp gerçekleri görmesini sağlayan, Volkan'ın kendine bile söylemeye korktuğu şeyleri dile getiren Eylem onun çevresinde göremeyeceği biridir. Saf, gerçekçi, cesaretli olan Eylem onun hep aradığı ama bulunduğu ortam yüzünden asla karşılaşamadığı bir insandır. Eylem Volkan için büyük umut olmuştur:

“Durumu kabul etmek çok zor benim için Eylem. Benden niye kaçtın?” diye sordu Volkan, “Sana uygun biri değilim ben. Beni sevemezdin.” Başını öne eğdi “kendimi baştan sona, fena halde aldatılmış hissediyorum.”” (Aral, 392)

Volkan sonunda birlikte mutlu olabileceğini düşündüğü Eylem'i kaybetmiş, yıkılmıştır. Eylemle tüm bağlarını koparan Volkan depresyona girmiş, büyük bir hayal kırıklığı yaşamıştır.

Volkan'ın tüm umutlarını kaybettiği zaman Eylemin hayatından çekip gitmesi, Harun'la birlikte olmasıdır. Volkan hem iş hayatında ulaşamadıkları hem de duygusal yaşamındaki eksikliklerini tamamlamaya çalışırken yaşadığı başarısızlıkları nedeniyle hayal kırıklığı içine düşmüştür.

Yapıtın bir diğer kadın figürü Melike Eda'nın geçmişi de hayal kırıklıklarıyla doludur. Melike'nin erkeklerle ilişkilerinin duygusuz olduğu, sıradan ilişkiler yaşadığı, erkeklere tamamen güvensiz olduğunu onun Volkan'la yaptığı konuşmalarından anlamak mümkündür. Melike geçmişte üvey babası tarafından tecavüze uğrayan, küçükken yaşadığı bu travmanın etkisiyle erkeklere farklı bir açıdan bakan, onlara güvenmeyen biridir. Melike'nin bu yönde yaşadıklarından kaynaklanan hayal kırıklığı onda tüm erkeklerin kendini hayal kırıklığına uğratacağı düşüncesini yaratmış, Melike erkeklere olan güvenini kaybetmiş, hatta onlardan intikam almak için uğraşmıştır:

“Makyajsız banyo aynasının sert spot ışıklarından hatları sertleşmiş yüzüne baktığında hayatına el koyan ilk erkeğin, amca-baba-üveybabasının yüzünü, verebileceğinden daha fazlasını isteyen gözlerini görür gibi oldu bir an. Küçük çatı odasında yatan kızı, kızın kalçalarının arasındaki sertliği hissedip brden dönüşünü, adamın bakışlarının elektrikli mavisini karşısında gözlerini indirip geriye kaçışını...” (Aral, 58)

Melikenin güvenip aşık olduğu tek kişi Nedim de onu hayal kırıklığına uğratmıştır. Bağlandığı, birlikte yaşayabileceğine inandığı, yozlaşmış ilişkilerin yaşandığı zamanlarda böylesine güvenilir bir insanla birlikteyken onun intihar etmesi Melike'nin geleceğe olan inancını zayıflatmıştır.

Melike aslında kendine duyduğu güvenin sarsılması neticesinde hayal kırıklığı yaşayan, kendini sorgulayan, gerçekliğini yıkan bir figürdür. Melike'yi yaşamı boyunca destekleyen, onun bu duruma gelmesini sağlayan ailesindeki tek insana, dayısına, ihanet etmesi Melike'nin güvenini sarsmıştır. Eşcinsel dayısının sevgilisi Hayali'yle bir ilişki yaşaması, bunu dayısına yalanlar söyleyerek devam ettirmesi Melikenin kendine karşı bir hayal kırıklığı duymasına sebep olmuştur. Çünkü o yapacağına asla inanmadığı şeyleri yapmış ve artık bu düzen içinde kendine bile güvenemez olmuştur.

Melike'nin yaşamındaki çoğu hayal kırıklığı erkeklerle yaşadığı ilişkilerle ilgilidir. Karşı cinsle istediği kalitede bir ilişki kuramaması, ilişkilerinde başarısız olması, küçükken üvey babası tarafından tecavüze uğraması ile ilişkilendirilebilir.

V. ÇARESİZLİK

Yapıtta figürlerin yaşamları ve varoluş çabaları aracılığıyla önce umut, ardından bu umutlara bağlı hayal kırıklıkları, sonrasında çaresizlikleri aktarılmıştır. Diğer olgularda olduğu gibi kişilerin çaresizlik içinde aldığı kararlar yapıta yön vermiştir.

Eylem'in aldığı kararların çoğu çaresizliğin sonucudur. Ailesinden ayrılıp okumak istemesi, büyük şehre gelişi bunun örneklerindedir. Ailenin maddi durumu ve kültürel yapısı Eylem'de çıkışsızlık uyandırmış, Eylem bu çıkışsızlığı aşabilmek için okumanın tek yol olduğunu düşünmüş, bunun için çabalamıştır.

Eylem'in Seyitle olan ilişkisi de onun çaresiz olduğunu düşündüğü zamanlarda başvurduğu çıkış yoludur. Para sıkıntısı çektiği dönemde, ailesinden destek alamaması Eylem'i çaresizliğe sürüklemiş, Seyit'le kendisine bu anlamda destek olduğu için birlikte olmuştur. Yani eylem için çaresiz zamanlarında duygudan yoksun ilişkiler yaşamaya alışmış denilebilir; çünkü daha

sonraki zamanlarda da buna benzer birçok durum içine girecektir: *“Evli bir adamla ilişkiye girmek hem günah hem de ahlaksızlıktı. Ne ki o dönem öylesine çaresizdi ki. Uzun sürmeyeceğini biliyordu nasılsa.”* (Aral, 134)

Eylem’in en büyük çaresizliği maddi sıkıntıdır. Bu çaresizliği çözmek için, yeni işinde mutsuz da olsa bunu devam ettirmek zorundadır. Mesleğin doğru olmadığını farkında olsa da içinde bulunduğu çaresizlik onu buna mecbur etmektedir. Eylem mesleği yüzünden de çaresizlik içine düşmüş ve Volkan’la birlikte olamamıştır. Volkanla ilişkisini engelleyen ve mutluluğunun önünde engel olan mesleği onu çıkışsızlık içine sürüklemiştir. Volkan’la yaşayamadığı ilişkinin, geçmişinin ve mesleğinin pişmanlığı üst üste gelince Eylem asla çözüm bulamayacağı bir çaresizliğe bürünmüş ve tek çıkış yolunun ölüm olduğunu düşünmüş, yaşamını sonlandırmıştır. Hayatındaki çaresizliklere ve engellere farklı şekillerde çözüm arayan Eylem, çözüm yollarının tükendiğini düşündüğü noktada intiharını çıkış yolu olarak görmüştür: *“İlerde, çeyrek ayın soldun ışığının denize döküldüğü yerde, batmakta olan küçük, beyaz bir elin hızla kaybolduğunu gördü. İçi burkuldu Volkan’ın. Elini suya doğru uzattı, onun adını söyledi.”* (Aral, 398)

Volkan’ın yaşadığı çıkmazların çoğu iş hayatından kaynaklanır. Volkan işinden dolayı sürekli bir mutsuzluk hali içindedir. Volkan iş yaşamından bunalmakla birlikte ne yapacağını bilemez. Kazandığı paradan ve mevkiden, onca yıllık başarısından vazgeçmek kolay değildir. Kendisini bunaltan ancak saygınlık ve para kazandıran işi ile ilgili ne yapacağını bilmemesi onu büyük bir çıkmaza sürüklemiştir.

“Hayatının uzun zamandır iyi, güzel, başarılı, hatta göz kamaştırıcı bir yönde ilerlediğine inanmıyordu aslında. Yıllardır dünya kentleri arasında mekik dokuyor, küresel üne sahip borsacı ve bankerlerle uluslararası para merkezinde

buluşuyor, dünya finans çevreleriyle küresel çapta alışveriş ve pazarlıkta bulunuyordu ama sürekli rahatsızdı. .” (Aral, 163)

Yoğun hayatında kendine zaman ayıramayan Volkan zamanın nasıl geçtiğini anlamamaktadır. Kendisine itici gelen ortamlarda bulunmak zorunda olması da Volkan’ın çaresizliğine örnektir. Arkadaşı Harun’a olan bağımlılığı bu ortamlara girmeye devam etmesine, istemediği şeyler yapmasına nedendir.

Volkan, işinin yanı sıra ilişkilerinde de duygusal açıdan çaresizdir. Onu en etkileyen çaresizliği Eylemle ilgili olanlarıdır. Volkan’ın çaresizliklerine çözüm bulan kişi Eylem’dir. Eylem internette yazdığı yazılarıyla Volkan’ın düşüncelerine şekil vermiş, yapmak istediklerini netleştirmesini, işten ayrılıp kendisine vakit ayırmasını sağlamıştır. Yaşadığı ilişkilerden dolayı pişmanlıkları olan Volkan, gerçek aşk yaşayacağı “*gerçek*” bir kadın bulma konusunda da kendini çaresiz hissetmiş; Eylem’le birlikte bu çıkmazdan kurtulacağını düşünmüştür. Bununla birlikte Eylem’in nasıl biri olduğunu, geçmişini, özellikle Harun’la olan ilişkisini görünce tek çözüm yolunu da kaybettiğini anlamış, büyük bir çıkkızsızlık içine girmiştir:

“Ait olmadığı, yabancı, bambaşka bir dünyanın havası vardı üstünde. Tanımadığı bir kadındı sanki, aynı Eylem değildi. Orada oluşunun anlamına uygun bir var olma durumunda değildi en azından” (Aral, 383)

Eylem’in zor durumda olması, Volkan’ın bu durumda ne yapacağını bilememesi onu çaresizliğe sürüklemiştir. Hayatın düzene sokabileceğine inandığı bir kadının ellerinden kayıp gitmesi ve bunu engelleyememesi onu çok etkilemiş, Volkan’ın çözemediği bir çaresizlik olmuştur.

VI. SONUÇ

İnci Aral'ın “**Safran Sarı**” yapıtında figürler üzerinden ele alınan varoluş mücadelesi umut, hayal kırıklığı ve çaresizlik döngüsü üzerinden incelenmiştir. Varoluş mücadelesinde bireylerin içine girdiği bu döngü, nedenleri ve sonuçlarıyla değerlendirilmiş, bunun bireylerin yaşamını nasıl şekillendirdiği ele alınmıştır.

Yapıtta çoğu bireyin verdiği varoluş mücadelesi, kişilerin yaşamlarındaki eksikliklerini kapatmak, toplumda kabul görmek ve yaşamlarına anlam katmak için verdikleri mücadeledir. Yapıtta maddi ve manevi bir varoluş mücadelesi ve süreci anlatılır. Bu süreç, kişilerin yaşamlarını etkilemiş ve geleceklerinde belirleyici olmuştur.

Yapıtın ana karakterlerinden olan Eylem'in yetiştiği aile ortamının, kurduğu hayaller ve hedefleri üzerinde etkilidir. Fakir ve tutucu bir ailenin çocuğu olarak Eylem okuyup çok para kazanmak istemiş, hayallerini gerçekleştirmek için çıktığı yolda hayal kırıklığı ve çaresizlikler yaşamıştır.

Yapıtın diğer önemli figürleri Volkan ve Melike Eda da, içinde buldukları ortamın ve durumun eksikliklerine göre hayaller kurmuşlar, Eylem gibi hayallerinin peşinden gidip eksik oldukları noktayı kapatarak toplumda varolmaya çalışmışlardır.

Sonuç olarak, İnci Aral'ın “**Safran Sarı**” yapıtında içinde bulunduğu toplumun parçası olmak, o toplumda varolmak isteyen bireyin mücadelesi ve bu süreçte içinde bulunduğu duygu durumları anlatılmıştır. Eserdeki bütün bireylerin yeniden kurmayı düşündükleri hayatları vardır. ‘Safran Sarı’ yeni doğan güneşin rengini, baştan başlanılan, yeşeren bir hayatı sembolize etmekte ve bu renk umutlarla yola çıkan bireylerin hayallerinin renginin gitgide soluşunu anlatmaktadır.

KAYNAKÇA

Aral, İnci, Safran Sarı. İstanbul, Kırmızı Kedi yayınevi , Şubat 2011